

KONKURS POLONISTYCZNY DLA UCZNIÓW KLAS IV–VIII SZKÓŁ PODSTAWOWYCH WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

ETAP REJONOWY

7 grudnia 2021 r. godz. 9.00

Ważne informacje:

1. Masz 90 minut na rozwiązywanie wszystkich 15 zadań.
2. Pisz długopisem lub piórem, nie używaj korektora. Jeżeli się pomylisz, przekreśl błąd i napisz ponownie.
3. Pisz czytelnie i zamieszczaj odpowiedzi w miejscu na to przeznaczonym. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
4. Zwróć uwagę na fakt, że w niektórych zadaniach - zgodnie z informacją w poleceniach - oceniane będą ortografia i interpunkcja.

Życzymy powodzenia!

Maksymalna liczba punktów	60	100%
Uzyskana liczba punktów		%
Podpis Przewodniczącej/-ego Rejonowej Komisji Konkursowej		

Tekst 1.

Carlos Ruiz Zafón, *Księżę Mgły*

Wiele lat musiało upłynąć, by Max zapomniał wreszcie owo lato, kiedy odkrył, właściwie przypadkiem, istnienie magii. Był rok 1943 i dotychczasowy świat, targany wichrami wojny, nieuchronnie zmierzał ku katastrofie. W połowie czerwca, w dniu trzynastych urodzin syna, ojciec Maxa – zegarmistrz z zawodu, a w wolnych chwilach wynalazca – zebrał całą rodzinę w salonie, by obwieścić, że niestety muszą opuścić swój dom. Po dziesięciu latach tu spędzonych Carverowie mieli się przeprowadzić na wybrzeże, z dala od miasta i wojny, i zamieszkać tu przy plaży, w małej rybackiej osadzie nad Atlantykiem.

Klamka zapadła. Mieli ruszyć w podróż nazajutrz o świcie. Do tego czasu musieli spakować wszystkie rzeczy i przygotować się do czekającej ich długiej podróży.

Rodzina przyjęła wieść bez najmniejszego zdziwienia. Niemal wszyscy przeczuwali, że myśl opuszczenia miasta w poszukiwaniu bezpieczniejszego miejsca chodziła po głowie zacnemu Maximilianowi Carverowi już od dłuższego czasu; wszyscy z wyjątkiem Maxa. Przejazd szalonej lokomotywy przez sklep z chińską porcelaną byłby niczym w porównaniu z efektem, jaki usłyszana właśnie wiadomość wywarła na Maksie. Ośłupiał, rozdziawił usta i wybałuszył oczy. Poraziła go myśl, pewność, że cały jego świat, wszyscy szkolni koledzy, cała podwórkowa paczka i narożny sklepik z komiksami, za chwilę zniknie na zawsze. Jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki.

I choć reszta rodziny, nie zwlekając, zaczęła posłusznie się rozchodzić, by przystąpić do pakowania, Max stał w miejscu ze wzrokiem wbitym w ojca. Zaczynał przysięgać przed synem i położył mu dłonie na ramionach. W spojrzeniu Maxa można było czytać jak w książce.

– Teraz wydaje ci się, że to koniec świata. Miejsce, do którego się udajemy, spodoba ci się. Uwierz mi. Na pewno z kimś się tam zaprzyjaźnisz, sam zobaczysz.

– To dlatego, że jest wojna? – zapytał Max. – Czy dlatego musimy stąd wyjechać?

Maximilian Carver uściśnął syna, a następnie, nie przestając się uśmiechać, wyciągnął z kieszeni przytwierdzony do łańcuszka błyszczący przedmiot i złożył go w dłoniach Maxa. Kieszonkowy zegarek.

– Zrobiłem go specjalnie dla ciebie, Max. Wszystkiego najlepszego w dniu urodzin.

Max otworzył srebrną klappkę zegarka. Na cyferblacie każda godzina oznakowana była rysunkiem księżyca zmieniającego fazy od nowiu do pełni w miarę przesuwania się wskazówek – promieni uśmiechniętego w samym środku słońca. Wewnątrz klapki widniały wygrawerowane ozdobnym pismem słowa: *Machina czasu Maxa*.

Tego właśnie dnia, ściskając w ręku otrzymany przed chwilą prezent i przyglądając się swojej rodzinie biegającej z walizkami po schodach, Max, nawet się tego nie domyślając, na zawsze przestał być dzieckiem.

Carlos Ruiz Zafón, *Księżę Mgły*, tłum. K. Okrasko, C. M. Casas, Warszawa 2013.

... /1

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań w odniesieniu do podanego fragmentu powieści.

Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że Max nie był świadomy planów ojca.	P	F
Z tekstu wynika, że decyzja ojca była zaskoczeniem dla całej rodziny.	P	F

Zadanie 2. (0–5)

... /5

Odnosząc się do znajomości całej powieści Carlosa Ruiza Zafóna, w szczególności do dalszych losów Maxa, wyjaśnij, dlaczego w opisanym momencie chłopak *na zawsze przestał być dzieckiem*. Podaj dwa powody, zilustrowane faktami z utworu. Zadbaj o poprawność zapisu – w ocenie będzie brana pod uwagę poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–3) Przeczytaj fragment definicji ze *Słownika terminów literackich*.

... /3

Narracja auktorialna – [...] typ opowiadania, w którym narrator nie uczestniczy w świecie przedstawionym [...], dysponuje wobec niego dystansem, który pozwala mu interpretować, oceniać, wprowadzać informacje o wydarzeniach poprzedzających właściwy bieg wypadków itp. Narracji auktorialnej przeciwstawiona jest **narracja personalna** [...], która pokazuje świat tak, jak on się jawi świadomości bohatera [...]. Trzecim typem opowiadania jest **narracja w pierwszej osobie** [...].

Słownik terminów literackich, red. J. Sławiński, Wrocław 1976.

Na podstawie powyższej definicji uzupełnij zdanie dotyczące narracji w przytoczonym fragmencie powieści *Księżę Mgły* Carlosa Ruiza Zafóna. Wybierz właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–I.

W przytoczonym fragmencie występuje narracja **A. / B. / C.**, a narrator **D. / E. / F.**, czego przykładem jest wypowiedź: **G. / H. / I.**

- A. auktorialna
- B. personalna
- C. pierwszoosobowa

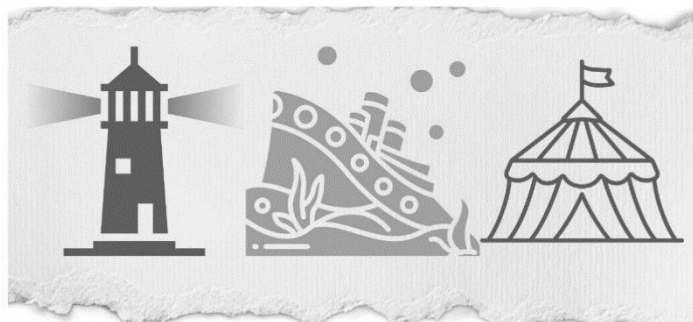
- D. jest bohaterem utworu
- E. ujawnia większą wiedzę o świecie przedstawionym niż bohaterowie
- F. prezentuje wyłącznie perspektywę bohatera

- G. Czy dlatego musimy stąd wyjechać?
- H. Poraziła go myśl, pewność, że cały jego świat, wszyscy szkolni koledzy, cała podwórkowa paczka i narożny sklepik z komiksami, za chwilę zniknie na zawsze.
- I. Wiele lat musiało upłynąć, by Max zapomniał wreszcie owo lato, kiedy odkrył, właściwie przypadkiem, istnienie magii.

Zadanie 4. (0–7)

Wyobraź sobie, że za sprawą władzy nad czasem Maxowi udało się wrócić z przyszłości do opisanego we fragmencie momentu. Zostawił młodszemu Maxowi zaszyfrowaną wiadomość, w której ukrył symbole przestrzegające przed dziwnymi wydarzeniami, których miał być uczestnikiem.

Odszyfruj symbole i napisz list od starszego do młodszego Maxa. Pamiętaj o zasadach pisania listu. W ocenie będzie brana pod uwagę zgodność z treścią powieści, a także poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–1)

... /1

Przeczytaj poniższe zdanie.

Przejazd szalonej lokomotywy przez sklep z chińską porcelaną byłby niczym w porównaniu z efektem, jaki usłyszana właśnie wiadomość wywarła na Maksie.

Przyporządkuj do każdej luki właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A.– C. oraz D.–F..

Podane zdanie zawiera A. / B. / C., co ma służyć przedstawieniu D. / E. / F. bohatera.

A. eufemizm	D. radości
B. porównanie	E. strachu
C. przenośnię	F. zaskoczenia

Zadanie 6. (0–1)

... /1

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych A.–D.

Zastosowany w podanym fragmencie frazeologizm *klamka zapadła* może zostać zastąpiony przez równoznaczną frazę

- A. poszli z torbami.
- B. kości zostały rzucone.
- C. pierwsze koty za płoty.
- D. trafiła kosa na kamień.

Zadanie 7. (0–7)

... /7

Przeczytaj poniższe zdanie.

Maximilian Carver uścisnął syna, a następnie, nie przestając się uśmiechać, wyciągnął z kieszeni przytwierdzony do łańcuszka błyszczący przedmiot i złożył go w dłoniach Maxa.

7.1. Uzupełnij zdania, podkreślając właściwy element spośród podanych w nawiasach.

Zacytowane zdanie jest wypowiedzeniem złożonym, które składa się z (**czterech / pięciu**) wypowiedzeń składowych. Spośród nich (**wszystkie / nie wszystkie**) pozostają w stosunku współrzędnym względem siebie. W wypowiedzeniach składowych podmiotem (**jest ta sama osoba / są różne osoby**).

7.2. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń w odniesieniu do zacytowanego wypowiedzenia. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W wypowiedzeniu występują dwa imiesłowy.	P	F
2.	Rzeczownik <i>przedmiot</i> występuje w tym wypowiedzeniu w bierniku.	P	F
3.	W zacytowanym wypowiedzeniu można zastąpić zaimek <i>go</i> inną formą zaimka: <i>jego</i> .	P	F

7.3. Przyporządkuj do każdej luki właściwe uzupełnienie spośród oznaczonych literami A–E.

W wyrazie *przypowiedzony* zachodzi **A. / B.** pomiędzy mową a pismem w formie **C. / D. / E.**

A. jedna rozbieżność

B. więcej niż jedna rozbieżność

C. upodobnienia fonetycznego

D. uproszczenia grupy spółgłoskowej

E. utraty dźwięczności w wygłosie

Tekst 2

Adam Mickiewicz, *Lilije. Ballada* (fragm.)

(z pieśni gminnej)

Zbrodnia to niesłychana,
Pani zabija pana;
Zabiwszy grzebie w gaju,
Na łączce przy ruczaju,
Grób liliją zasiewa,
Zasiewając tak śpiewa:
„Rośnij kwiecie wysoko,
Jak pan leży głęboko;
Jak pan leży głęboko,
Tak ty rośnij wysoko.”

Potem cała skrwawiona,
Męża zbrojczyny żona,
Bieży przez łąki, przez knieje,
I górą, i dołem, i górą;
Zmrok pada, wietrzyk wieje;
Ciemno, wietrzno, ponuro.
Wrona gdzieś kracze
I puchają puchacze.

Bieży w dół do strumyka,
Gdzie stary rośnie buk,
Do chatki pustelnika,
Stuk stuk, stuk stuk.

„Kto tam?” – spadła zaporą,
Wychodzi starzec, świeci;
Pani na kształt upióra
Z krzykiem do chatki leci.

„Ha! ha!” zsiniałe usta,
Oczy przewraca w słup,
Drżąca, zbladła jak chusta;
„Ha! mąż, ha! trup!”

„– Niewiasto, Pan Bóg z tobą,
Co ciebie tutaj niesie,
Wieczorną słotną dobą,
Co robisz sama w lesie?”

„– Tu za lasem, za stawem,
Błyszczą mych zamków ściany.
Mąż z królem Bolesławem
Poszedł na Kijowiany.
Lato za latem bieży,
Nie masz go z bojowiska;
Ja młoda wśród młodzieży,
A droga cnoty śliska!
Nie dochowałam wiary,
Ach! biada mojej głowie!
Król srogie głosi kary;
Powrócili mężowie.

„Ha! ha! mąż się nie dowie!
Oto krew! oto nóż!
Po nim już, po nim już!
Starcze, wyznałam szczerze.
Ty głoś świętymi usty,
Jakie mówić pacierze,
Gdzie mam iść na odpusty.
Ach, pójdę aż do piekła,
Zniosę bicze, pochodnie,
Byleby moję zbrodnię
Wieczysta noc powlekła.”

„– Niewiasto, – rzecze stary –
Więc ci nie żal rozboju,
Ale tylko strach kary?
Idźże sobie w pokoju,
Rzuć bojaźń, rozjaśń lica,
Wieczna twa tajemnica.
Bo takie sądy boże,
Iż co ty zrobisz skrycie,
Mąż tylko wydać może;
A mąż twój stracił życie.”

Pani z wyroku rada,
Jak wpadła, tak wypada;
Bieży nocą do domu
Nic nie mówiąc nikomu. [...]

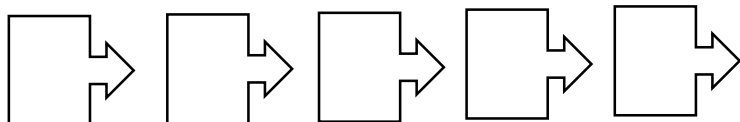
Adam Mickiewicz, *Lilije*, w: tegoż, *Dzieła poetyckie*, t.1, *Wiersze*, s. 79-81, Warszawa 1982

... /1

Zadanie 8. (0–1)

Ułóż podane wydarzenia przedstawione we fragmencie *Lilij* Adama Mickiewicza zgodnie z ich chronologią. Wpisz oznaczenia literowe we właściwe kratki.

- A. Wiarołomstwo pani.
- B. Spowiedź u pustelnika.
- C. Wyprawa na Kijów.
- D. Zabójstwo pana.
- E. Powrót rycerzy do domu.

... /4

Zadanie 9. (0–4)

9.1. Wyjaśnij, w jaki sposób w balladzie zbudowany został nastrój grozy. Podaj przykład ilustrujący go.

Sposób:

Przykład:

9.2. Rozstrzygnij, czy w powieści *Księżę Mgły* nastrój grozy został stworzony w ten sam czy inny sposób. Uzasadnij odpowiedź w oparciu o treść utworu. Zadbaj o poprawność zapisu – w ocenie będzie brana pod uwagę poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

... /3

Zadanie 10. (0–3)

Która z wypowiedzi jest najtrafniejszym podsumowaniem przesłania ballady? Uzasadnij swój wybór, odwołując się do całości tekstu. Zadbaj o poprawność zapisu – w ocenie będzie brana pod uwagę poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

1. Są takie zbrodnie,
które powinny pozostać
nieodkryte.

2. Nie ma zbrodni doskonałej,
a każde zło zostanie
nieuchronnie ukarane.

3. Szczera skrucha i chęć
zadośćuczynienia
pomalają uniknąć kary.

Wybieram wypowiedź numer:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

Tekst 3.

Dominik Jedliński, *Satyra ostra jak nóż*

Koniec 2019 roku przynosi brawurowe „Na noże”. Swoim filmem Rian Johnson udowadnia, że w kryminale wciąż drzemie ogromny potencjał. [...]

Zaczyna się standardowo – oto w osnutej mgłą willi na prowincji prywatny detektyw Benoit Blanc (Daniel Craig) bada tajemniczą śmierć słynnego pisarza kryminałów Harlana Thrombeya (Christopher Plummer). Policjanci stwierdzają samobójstwo, jednak Blanc nie daje temu wiary. Podczas gdy on stara się połączyć ze sobą kolejne elementy układanki, rozpieszczona rodzina pisarza idzie – *nomen omen* – na noże i spiera się o pozostawioną przez Harlana fortunę. Znaczącą rolę w śledztwie odegra jednak meksykańska opiekunka nestora¹ rodu. [...]

„Na noże” to świadoma, postmodernistyczna zabawa formą kryminału z poszanowaniem dla klasyki, z eleganckim anturażem², gotyckim wystrojem i precyzyjnie skonstruowanym scenariuszem, w którym trudno doszukać się dziur. Jest finezyjnie, jest zaskakująco, jest przede wszystkim konsekwentnie. Obsady Johnsonowi jeszcze długo zazdrościć będzie pewnie niejeden hollywoodzki twórca: na planie spotkali się m.in. Daniel Craig, Chris Evans, Christopher Plummer, Jamie Lee Curtis, Don Johnson, Toni Collette, Michael Shannon oraz Ana de Armas. Widać, że ekipa świetnie się bawiła podczas prac, mamy tutaj wiele małych scen–perełek, przeżabawnych, świetnie zagranych. [...]

Rianowi Johnsonowi udało się w skostniałe ramy gatunku tchnąć nieco życia [...], ale i przy okazji umiejętnie wpleść aktualne wątki i obawy społeczne. Bo „Na noże” to produkcja, na której wielu będzie się po prostu dobrze bawić kryminalną intrygą i poszczególnymi rozwiązaniami scenariuszowymi i technicznymi, ale i ci, którzy od seansu wymagają nieco więcej, znajdą coś dla siebie.[...]

Na podstawie: <https://filmbuk.weebly.com/film/na-noze-recenzja-filmu>

¹ nestor – [tu:] osoba najstarsza w rodzinie.

² anturaż – otoczenie, środowisko, tło.

... /1

Zadanie 11. (0–1)

Autor recenzji filmu docenił go za wiele różnych elementów, które można sparafrazować w formie argumentów. Wpisz do tabeli zdania – cytaty z trzeciego akapitu tekstu potwierdzające trafność parafrazy.

	Argument	Cytat
1.	Przedstawiona w filmie intryga obfituje w zwroty akcji, jest kunsztownie zbudowana, a przy tym opowiedziana w sposób spójny i logiczny.	
2.	Niewielu reżyserom filmu udało się kiedykolwiek tak dobrze dobrać aktorów do obsady.	

... /1

Zadanie 12. (0–1)

Przeczytaj fragment hasła słownikowego, a następnie wykonaj zadanie.

Gotycki

1. związany z gotykiem - stylem w architekturze i sztukach plastycznych średniowiecza (ok. XII–XV w.).
2. związany ze stylem popularnym w subkulturze rockowej, w ubiorze charakteryzujący się preferowaniem czerni, gorsetów, długich sukni, skórzanych płaszczy i ciężkich butów, a w makijażu - wyraźnym kontrastem między czarnymi cieniami, szminką i lakierem a bardzo jasnym pudrem.
3. taki, jaki jest charakterystyczny dla powieści gotyckiej, powieści grozy; tajemniczy, mroczny.

Na podstawie: Wielki słownik języka polskiego
<https://wsjp.pl/haslo/podglad/10937/gotycki/4966285/tajemniczy>

Do podanych zdań (A.–C.) na temat pewnego koncertu dopisz numer oznaczający, w którym znaczeniu użyto w nim przymiotnika *gotycki*.

- A. We wnętrzach starego zamczyska zorganizowano gotycką imprezę muzyczną.
- B. Głośna muzyka odbijała się echem od gotyckiego sklepienia krzyżowo-żebrowego.
- C. Zapewne lubią się bać i tylko czekają na przeżycie gotyckiej przygody z duchami w rolach głównych.

Zadanie 13. (0–2)

... /2

W tekście napisano, że autorom filmu udało się w jego fabułę *wpleść aktualne wątki i obawy społeczne*. Podaj jeden przykład motywu pochodzącego z filmu potwierdzający to stwierdzenie. Zadbaj o poprawność zapisu – w ocenie będzie brana pod uwagę poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

Zadanie 14. (0–3)

... /3

W tekście recenzji użyto wyrażenia *postmodernistyczna zabawa*. Poniżej zgromadzono notatki z różnych źródeł, związane ze znaczeniem tego wyrażenia. Przeczytaj je uważnie.

Postmodernizm – prąd literacki, którego początek datuje się na lata 60. XX wieku. Nazwa nurtu nawiązuje do słowa „ponowoczesność” (*postmoderna*), tzn. okresu, który nastąpił po modernizmie i wiąże się ściśle z filozofią postmodernizmu. Można wyróżnić charakterystyczne cechy literatury ponowoczesnej: intertekstualność, ludyczny charakter utworu (gra z odbiorcą). Dominuje eklektyzm (świadome zmieszanie wielu stylów i poetyk), literacki happening, autotematyzm, parodia, zabawa i czarny humor.

Na podstawie: wikipedia.org.pl

postmodernizm «nurt w sztuce, literaturze i filozofii końca XX w., stanowiący krytykę nowoczesnej cywilizacji opartej na idei racjonalnego i jednolitego porządku istniejącego w świecie»

Na podstawie:
Słownik języka polskiego PWN

Sztuka postmodernistyczna [...] rezygnuje z terroru oryginalności i pożądanego tego, co nowe, na rzecz swobodnej gry z tradycją, dowolnego mieszania stylów, korzystania pełnymi garściami ze wszystkich wypracowanych dotąd chwytów i technik artystycznych.

Andrzej Szahaj, *Co to jest postmodernizm*, „Ethos”, 1996, vol. 33-34.

Rozstrzygnij, czy wyrażenia *postmodernistyczna zabawa* można użyć także w odniesieniu do opowiadania Olgi Tokarczuk *Otwórz oczy, już nie żyjesz*. Uzasadnij swoją odpowiedź, odnosząc się podanych źródeł i przykładów z opowiadania. Zadbaj o poprawność zapisu – w ocenie będzie brana pod uwagę poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (0–20)

Wyobraź sobie, że pewnego dnia wpadasz z wizytą do Tommy’ego i Tuppence Beresfordów. Tydzień później w *The London Times* ukazuje się krzykliwy nagłówek:

Tommy i Tuppence znowu na tropie!

Tym razem w rozwiązaniu zagadki towarzyszył im ktoś jeszcze...

Napisz opowiadanie kryminalne o waszej wspólnej przygodzie. Zadbaj o to, by nie podawać swoich danych umożliwiających identyfikację uczestnika konkursu.

W swoim tekście udowodnij, że bardzo dobrze znasz *Śledztwo na cztery ręce* Agathy Christie. W ocenie będzie brana pod uwagę także poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ocena wypracowania (0-20) *WYPEŁNIA SPRAWDZAJĄCY*

I. REALIZACJA TEMATU WYPOWIEDZI (0-2) 0 – 1 – 2

II. ELEMENTY TWÓRCZE (0-4) 0 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5

III. KOMPETENCJE LITERACKIE I KULTUROWE (0-4) 0 – 1 – 2

IV. KOMPOZYCJA TEKSTU (0-2) 0 – 1 – 2

V. STYL (0-1) 0 – 1 – 2

VI. JĘZYK (0-4) 0 – 1 – 2 – 3 – 4

VII. ORTOGRAFIA (0-2) 0 – 1 – 2

VIII. INTERPUNKCJA (0-1) 0 – 1

Łącznie za wypracowanie (zad. 15):

Łącznie za zadania 1-14:

Za cały arkusz:

Kod sprawdzania i weryfikacji

Brudnopis